

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Opere de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” T.F. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARIȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI MUREȘENII
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 T.F. 1513
Abonamentul anual lei 300. Autorizație și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 4 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Sâmbătă 15 Ianuarie 1944

Anul 107

Despre Transilvania

de V. Branisce

Priveaga universitate clujană a inaugurat la Sibiu „Bibliotheca rerum Transilvaniae” cu valoroasa lucrare a profesorului Silviu Dragomir: „La Transilvanie avant et après l'arbitrage de Vienne”.

Acest prim studiu, dintr-o colecție pe care o dorim bogată în înfăptulri, aduce un prețios material documentar pentru rana deschisă a neamului, pentru problema îndoliatei noastre Transilvanii. Un material important, selecționat cu conștiinciozitatea omului de știință, o metodă de expunere clară sunt notele dominante ale lucrării. Cititorul este pus în fața unor date rigurose științifice și adevărul se desprinde din pagini cum cade toamna mălul părguit din pom.

Autorul utilizează și datele etnografilor străni pentru a demonstra superioritatea elementului românesc din Transilvania, întinderea spațiului nostru etnic și integrarea acestei provincii în unitatea politică a statului român. Apoi prezintă avântul pe care l-a luat Transilvania după unire și regimul minorităților.

Toate aceste aspecte ale problemei transilvane sunt înfățișate cu sobrietate și sunt documentate cu cifre și statistici ce nu pot fi contestate de nimeni. În felul acesta profesorul Silviu Dragomir urmărește să aducă lumină, făcând deosebire între adevăr și iluzie, între real și tendențios, între drept și nedreptate.

Lucrarea ne prezintă împărțirea Transilvaniei ca un act ce contrazice logica istoriei și contribuie în același timp la slăbirea organizării economice a provinciei, din cauza centrelor de comunicație - dezorganizate prin nedreapta cedare de teritorii.

Citind această carte, apărută în preajma Crăciunului ca un colind de sărbători, am avut înaintea ochilor sufletești tot spațiul pierdut al Transilvaniei, cărări și drumuri de odinioară, turle de biserică și morminte și am rețut imensa tragedie a fraților ce s'au trezit înafara hotarelor țării.

Lucrarea mi-a evocat durerea mută a încercărilor românești, sintetizată magistral de pictorul N. Brana — un alt reprezentant al permanențelor Transilvaniei — în „Colindă ardeleană”, impresionanta compoziție apărută în numărul de Crăciun al „Ardealului” din București: Un convoi de pribegi cu avutul în desagi ce se pierd în zarea peisajului transilvan.

Lipsa de copii în familiile noastre dela oraș

de Petru Suciu

Famițiile noastre dela oraș, ale intelectualilor mai ales, suferă de boala denatalității. Ori au copii puțini, ori nu au de loc.

Se face mare caz din denatalitatea noastră rurală, mai ales în unele regiuni (Banatul). Ne scapă însă din raza preocupărilor lipsa de copii în familiile intelectualilor dela oraș. Nu ne dăm seama, ce mare primejdie e pentru noi acest fenomen.

Noi trebuie să cucerim orașele. Aceasta nu se poate decât printr-o pătură românească conștientă și numeroasă. Cucerirea noastră de până acum, în orașele ardeleni, am făcut-o cu elemente rurale, cu descălecatoni. Această pătură de primă descălecatoni trebuie să se infigă adânc în pământul și în viața economică, socială și culturală a orașelor, ceea ce nu se poate decât numai prin copii, prin generațiile ce vin. Copilul e linia de legătură dintre generații. El e vehiculul tradiției de familie și de clasă. Fără copii pier tradițiile, se sting clasele sociale. O viață citadină, cu solide temeieri de trai, nu se întemeiază cu elemente flo-tante dela sate, cu peregrini rurali, care se sting în prima generație, ci cu familiile spornice în copii, legate de viața urbană prin interese și tradiție. Numai prin aceste familii vom putea să ne creăm orașul cu adevărat românesc, românesc în structura lui spirituală și în componentele lui economice.

Că familiile noastre urbane nu au copii, ne putem convinge fiecare dintre noi. Dacă vom număra familiile cunos-

cute, ne vom încredința de acest dureros fenomen. Am făcut această probă de numerotare în orașul în care mă aflu. La 80 de familii de intelectuali nu am găsit decât 120 copii. Nici barem 2 copii pe o familie. Se știe, că sporul demografic este dela 2 în sus. Intre cele 80 familii sunt multe fără copii. Aceste familii se vor stinge fără să lase nimic în urmă. Prin munca lor de prezent sporesc, fără îndoială, bogăția spirituală și materială a neamului. Dar nu contribuie prin copii la perpetuarea în viitor a neamului nostru.

Cauzele denatalității se pot stabili fără greutate. În familiile întemeiate so-și se abțin prin mijloace forțate de a avea copii. Copilul e o povară. A-l avea înseamnă a lua asupra-ți toate greutățile de ordin material și moral împreunate cu creșterea lui.

Pe lângă această cauză, mai mult de ordin intim femeiesc, mai sunt și alte cauze a denatalității în familiile noastre urbane.

Amintim numai două: *femeia funcționară și tinerii celibatari*. Avem prea multe femei funcționare și prea mulți tineri burlaci, neînșurați. Femeia funcționară e un produs al societății moderne, care prin organizația ei ireală și irațională a smuls femeia din drumul natural al menirii ei. Femeia va trebui redată menirii ei: de soție și de mamă. Nu știm în ce măsură structura viitoare a societății noastre, și mai ales situația de după războiu, va permite acest lucru.

Tinerii nu se însoară, nu din motive de defecte fiziologice, ci din motive de ordin economic și moral. E mai comod a trăi singur, a cheltui lefa numai pe lipsurile proprii, decât a o împărți cu atâtea guri pe care le aduce familia.

Vieța aceasta ușară, de chelii nocturni, a multor intelectuali celibatari trebuie schimbată, cu o liniștită și îmbucurătoare viață de familie. Se poate aduce de prezent, ca pretext, războiul. Dar numărul mare de celibatari vechi nu l-a produs războiul de acum, care pentru noi durează numai de doi ani. Războiul e, fără îndoială, o mare și serioasă piedecă. Dar războiul se va termina. Va urma o perioadă, pe care s'o dorim cât mai lungă, de liniște și de pace. În această perioadă trebuie să dispară celibatarii. Un funcționar celibatar, fără familie, fără copii, e un consumator inproductiv. El nu dă statului și societății bunul cel mai de preț: copilul. Il lipsește de cel mai puternic element în consolidarea lui și în perpetuarea neamului. Celibatarii prea mulți sunt, de multeori, un factor de sdruncinare a moralității publice. De aceea va trebui să dispară din societatea noastră de mâne.

Statul va trebui să găsească mijloacele pentru înlăturarea lui.

Înlăturat celibatarismul, se vor goli și birourile de mulțimea de fete funcționare, care se ofilesc în aerul viciat al birourilor, fără să fi putut gusta din cupa îmbietoare a plăcerilor vieții.

Porunca zilei de mâne trebuie să fie: *Cât mai multe familii de intelectuali la orașe, cu cât mai mulți copii.*

Aceasta e porunca statului și a neamului.

O carte a cărților

de Emanoil Bocuța

I

O carte se desface de scriitorul ei, de obicei chiar din clipa când își capătă acest nume, a apariției. La manuscris lucrează numai autorul lui. Il vom găsi totdeauna alături de el în schimbarea dela început. La carte lucrăm deopotrivă și noi, toți cititorii, prin mâinile cărora ea a trecut. De atâtea ori cine o cunoaște mai puțin, la trecere de câțiva ani de rătăcire prin lume, când s'a îmbogățit de toate înțelesurile puse de ceilalți peste înțelesul ascuns dedesubt de făcător, este acest făcător însuși. Dacă s'ar scrie istoria fiecărei cărți, care are mai multe sute sau mai multe mii de ani de viață, s'ar vedea cu mirare că fiecare vreme a descoperit altceva în ea. Au fost și vremuri care n'au mai citit-o, pentru că nu le mai spunea nimic. Aceasta a fost

soarta, în literatura universală, a poemelor homerice, iar în literatura națională, a *Divinei Comedii* a lui Dante. Pilda cea mai cunoscută, cealaltă, de carte cu alt răsnet decât îl așteptase și îl pregătise, scriind, scriitorul, este poate *Suferințele tânărului Werther*. Dacă ar fi să-l credem pe Goethe, care a mărturisit-o negru pe alb în *Memorii*, autorul nici n'a mai citit-o după tipărire niciodată, tocmai din această pricină. Un manuscris este o lucrare a unui singur; o carte, cel puțin cele căutate, este totdeauna o lucrare de colaborare. Este ca produs tehnic și este, deopotrivă, ca zămislire spirituală. Autorul merge în grămadă pe urmele ei, fără să mai fie în stare să-l dea îndreptarea la care se gândise, dus și el în loc să ducă. El este numai unul, pe

când colaboratorii, iviți numai după ce cartea a luat ființă, sunt milioane. Vorba latinească, fiecare carte cu soarta ei, *habent sua fata libelli*, oglindește o asemenea stare.

Nu știu de ce mi-au venit în minte aceste gânduri după ce am isprăvit de citit lucrarea ieșită de curând, care nu este o carte, ci o carte a cărților, de vreme ce le urmărește de când s'au născut între noi până în zilele noastre, a d-lui Nicolae Ioanițiu, *Istoria Editurii Românești*. Pe om îl cunosc și-l pot vedea oricând, în odaia lui de lucru, la catul de subt acoperiș, dela „Cartea Românească”, cea mai mare întreprindere de editură pe care am avut-o vreodată. Pe scaunul pe care șade acum, a stat până mai deunăzi Constantin Sfetea. Uneori îi incurc. Mi se pare, dacă mă uit încolo, că sunt mai tânăr cu cei zece ani, câți au trecut dela plecarea lui dintre noi, și că vorbesc ce-luialt ca pe vremuri, și care nu mai este, și nu celui de astăzi. Nu este, prin urmare, nicio taină. Doar trecerea

INSTANTANEE

O nouă carte de istorie românească

Animalele și războiul

Grădina zoologică din Hamburg a fost, cred, cea mai mare și mai frumoasă grădină de acest fel, nu numai din Europa, ci din lumea întreagă. Acolo își regăseau patria elefanții din Indii și tigrii din jungla Siamului. Tot felul de pasări, dela uriașul vultur australian, până la colibri, mic cât un degetar.

Mai multe generații de maimuțe, cu familiile lor, toate soiurile existente pe fața pământului, în frunte cu gorila cea înspăimântătoare, făceau acrobații în crengile copacilor din parcul imens ce le era pus la dispoziție. N'a lipsit nici pantera, uriașa pisică neagră și feroce, pe-a cărei supunere față de om nicio dată nu te poți bizui, nici chiar leopardul, tot atât de greu de disciplinat. Fiecare își avea locul lui hotărât în această enormă grădină, unde trăia nestingherit de nimeni ca să nu simtă nostalgia și greutatea captivității. Până și pitonii degustatori, și ei își aveau lumea lor aparte, o lume bine îngrădită, se înțelege, unde își depănau firul iubitor ca și ceilalți pensionari exotici, până când răcoarea toamnei începea să se facă simțită. Atunci libertatea tuturor era redusă pentru câteva luni, animalele fiind duse în adăposturile de iarnă, încălzite la gradul de temperatură prielnică diferitelor soiuri, afară doar de urșii albi din regiunile polare și alte asemenea dihanii care abia cu sosirea frigului se simțeau la largul lor.

Această grădină zoologică ale cărei dimensiuni erau egale cu suprafața unui oraș și pe care — după cum mi-a mărturisit un cunoscut al meu — în două zile și jumătate n'a putut s'o vadă întreagă, această grădină zic, era înscrisă în visteria statului german cu sume fabuloase. Își poate oricine închipui cât costă întreținerea atâtor animale diferite și mai presus de toate, periculoase. Ingrijitorii, domterii, doctorii, hrana etc. Căci și fiarele au și ele nevoie, în caz de boală, de-a fi îngrijite, tratate. Și desigur nu găsești oameni s'o facă aceasta și să fie retribuiți cu aceeași sumă de bani cum ai plăti de pildă celui ce păzește vacile, mielii etc.

Însă dacă pentru grădina zoologică din Hamburg cheltuia statul banii aceia grei, veniturile ce-i aducea aceasta erau de zeci, poate de sute de ori mai mari. În duminici și sărbători porțile grădinii se deschideau larg ca să înceapă duiumul publicului ce se imbulzea, familii cu copii mai mici, care petreceau ziua întreagă delectându-se la caraghiozările de tot felul ce le făceau maimuțele, urșii și elefanții. Aceștia încă erau răsplățiți pentru „arta” lor cu mici cadouri, nuci, mere, zahăr și alte asemenea bunătăți ce nu se prea obișnuiau în menuurile grădinei.

Când începu bombardamentul asupra orașului, autoritățile din Hamburg

în editura Institutului de Istorie Națională din Cluj-Sibiu a apărut Volumul al IV-lea din cunoscuta serie de „Studii, conferințe și comunicări istorice” publicată de d-l prof. univ. Ioan Lupăș, directorul Institutului.

Acest al patrulea volum cuprinde, pe o întindere de aprox. 400 pagini, expunerea amănunțită și documentată a următoarelor chestiuni:

1. *Chronicon Dubnicense despre Ștefan cel Mare*, cu o foarte elogioasă apreciere a Domnului Moldovei, păstrată într-o cronică contemporană din Dubnic (azi în Republica Slovacia).

2. *Cuscrul maramureșan al lui Ștefan cel Mare: Voevodul transilvan Barolomeu Dragfi (1493-1498)*.

3. *Răscoale țărănești transilvane în veacul al 16-lea*, zugrăvind împrejurările istorice în care s'au desfășurat nu mai puțin de 5 răscoale țărănești în cursul acestui veac.

4. *Inceputul domniei lui Matei Basarab și relațiunile lui cu Transilvania*.

5. *Biruința limbii și culturii române în cursul veacurilor XVI-XVII*.

6. *Mitropolitul Petru Movilă și relațiunile lui cu Români. Prigonirea mitropolitului Ilie Iorest din Transilvania*.

7. *Suveranitate transilvană, moldo-vană în veacul al XVII-lea*.

8. *Dosoftei, mitropolitul Moldovei (1671-1673 și 1676-1688)*.

9. *Sfârșitul suveranității otomane și începutul regimului habsburgic în Transilvania*.

10. *Mitropolitul Teodosie Veștemeanul (1668-1672 și 1679-1708)*.

11. *„Oesterreich über Alles”, Marele Principat Transilvan potrivit alipirii la Regatul ungar. Emigrațiunile în masă peste Carpați în veacul XVIII*.

12. *Contribuțiunile documentare la istoria satelor transilvane în veacul XVIII-lea. Cum înfățișează textul unor testamente țărănești, descoperite în podul Primăriei din Săliște, starea materială și*

morală a țăranilor liberi, pe care nu i-a putut înjos niciun fel de cârmuire străină la starea de iobăgie? Măcelul din Săliște (1774). Clădirea și sfințirea Bisericii Mari (1762-1786). Diploma împărătească încuviințând Săliștenilor să folosească veniturile din vama târgului pentru biserică și pentru școli.

13. *Mucenicul dela Roma și mucenicii dela Kufstein. Audiența lui Oprea Miclăuși din Săliște și Moise Măcenic din Sibiel la Curtea din Viena (1752)*.

14. *Inițierea regimentelor românești de graniță transilvană și organizarea lor. Răscoala țăranilor dela Mocod și Zagra (1757). Rebeliunea lui Todoran din Bichiglu (1763) și frângerea lui în roată.*

15. *Patru rapoarte contemporane (Noemvrie 1784) despre stările din regiunea minieră Hunedoara la începutul răscoalei lui Horia*.

16. *O anchetă în Cioara (Jud. Alba — Noemvrie 1784)*.

17. *Sentința de moarte a lui Cloșca și Horia (1785 Febr.)*.

18. *Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici și Ioan Bob la Curtea din Viena în anul 1792*.

Volumul, apărut în condițiuni optime în Tipografia Dacia Traiană din Sibiu, poate fi procurat direct de aci sau dela Institutul de Istorie Națională (Str. Universității 20), pentru prețul de 600 Lei. Studenților universitari, învățătorilor, preoților și profesorilor secundari li se încuviințează o reducere de 30%.

În ce privește valoarea științifică a bogatului cuprins din acest volum, credem că nu greșim afirmând că opinia exprimată de răposatul N. Iorga — prin *Neamul Românesc Literar* (1912 p. 835) despre cel din urmă din studiile enumerate mai sus, în aceste cuvinte: „*Studiul e complet, nou și bine scris*” — poate fi aplicată cuprinsului întreg.

și s'au prăbușit apoi pe asfaltul uliții, ca să fie călcate în picioare de oamenii ce alergau încoace și încolo desnădăjduiți.

Atunci, un spectacol puțin obișnuit într'un oraș unde nu există pădure, i-a făcut pe toți care alergau să se oprească o clipă locului, privind cu admirație și duioșie. S'au oprit toate vehiculele, toată circulația, lăsând să treacă o ciurdă de căprioare, cu patru cerbi minunați în frunte, care conduceau ceata prin mijlocul orașului, spre necunoscut.

Fuseseră eliberați atunci din grădina zoologică.

Ecat. Pitiș

din mână în mână, la cârma unei firme de seamă, a frânelor conducerii. A fost unul vrednic înainte și este altul, tot așa de vrednic, de aici mai departe. Îmi zic încludat aceste cuvinte și mai întorc o foaie a mărețului volum, tras numai în câteva exemplare și pe o hârtie grea japoneză, care face la tăiere, un fel de scamă de mătase la margine. Din loc în loc mă opresc figuri de mari editori sau pagini frumoase de cărți de altădată. Îmi însemn, cu adevărată bucurie, tocmai ca să mă scutur de farmecul care simt că mă cuprinde treptat, tot felul de greșeli sau de scăpări, cum nu se poate mai firești într-o asemenea adevărată enciclopedie, câte un Samuil Micu Clain, făcut Episcop, ca ruda lui, mult mai vechiu, mucenicul, câte un 1676 an de domnie a lui Șerban Cantacuz-no care-și ținea numai, atunci, în pribegie boeria prigonită.

Mă prind apoi certându-mă cu titlul. Istoria Editurii Românești este mai mult o istorie a tiparului. De aceea întâia jumătate a volumului este mai de grabă o povestire încă odată, ceva mai

uscată, pentru că orizontul este mai restrâns, a literaturii noastre vechi. Autorii cei mai folosiți, pentru trimiteri, sunt Nicolae Iorga și Sextil Pușcariu. Este drept că editura cuprinde toate cele patru trepte pe care trebuie să le calce orice zămislire a minții ca să se prefacă într-o tipăritură, dar din cele patru mă așteptam să se întindă mai cu seamă asupra a ceea ce are propriu. Aceasta cu atât mai mult cu cât autorul era el însuși editor și nu un cercetător de arhive, ușor de ispitit să amestece scopul cu mijlocul. Inceputurile sunt la toate popoarele, nu numai la noi, o stare de devălmășie. Editorul este în același timp scriitor, tipograf și librar. Un istoric al editurii, care înseamnă plan de lucru tot atât de mult cât mijloace materiale, este însă dator să se ție de fir, amintind numai ceea ce merge la început împreună, până se curăță și-și capătă o viață de sine stătătoare, fără să se oprească deopotrivă, pentru că rătăcește pe cititor.

— Sfârșitul în nr. viitor —

Predici în pustiu

Coroana completă

Priviți în jur. Dacă ai talent, voință, dragoste de țară și neam, dar n'ai rezistența corporală necesară și nu ai nici un sistem de viață rațional, te stingi înainte de vreme, spre marea pagubă a neamului. Un Eminescu, un Goga, un Pârvan, în care ardea flacăra genului național, dispar mult prea de vreme.

Dacă ai talent și inteligența necesară, dar nu ai voință, stăruință și sârguință, iarăși nu poți da neamului și familiei tale cât ar trebui să dai. De câți colegi străluciți îmi aduc aminte, care deși promiteau enorm de mult în epoca școlărității — ajuns în viață s'au pierdut, din cauza lipsei de voință și stăruință, în masa anonimului.

Dacă ești dela natură perfect construit ca trup și intelect — după cum vedem adesea tocmai pe marii aventurieri, dar n'ai simțul moral necesar, incurci ce-ți al altuia cu ce-ți al tău, și deși ai soție cinstită acasă, te preocupă noi cuceriri; poți străluci câteva vreme pe firmament, poți deveni chiar idolul unei generații — dar sfârșitul este totdeauna lamentabil și vine înainte de vreme — surghit și complet părăsit de cel ce odinioară te înconjurau cu linguşelile lor. Cine nu poate lua din istoria îndepărtată sau mai recentă pilde pentru această categorie de personalități? Iată-l bunăoară pe contele Ciano, condamnat zilele acestea de către Tribunalul fascist din Verona la moarte, de sigur numai din vina că l-a lipsit atunci când avea mai multă nevoie puterea caracterului moral. Putea toată lumea să voteze contra lui Mussolini, dar lui nu i s'ar fi admis niciodată să voteze contra unui socru, care făcuse din un tânăr de 30 de ani Ministru de Externe al Italiei fasciste.

După o legendă creștină, Dumnezeu după ce a creat lumea a trimis un înger pe pământ să-i aducă ce crede el că este mai frumos. Îngerul văzu într'un parc un minunat trandafir. Își zise: „Nu cred să existe ceva mai încântător” și vol să se înalțe spre cer. Dar în același timp văzu un coplaș răzând. Tresare: „Parcă surâsul de copil e și mai frumos și tot așa de nevinovat ca și trandafirul”.

Voi să plece spre cer cu el, dar aruncând o ultimă privire văzu ochii înduioși ai unei mame plecași asupra coplașului dela sân. Gândi: „Parcă această privire are ceva dumnezeesc în ea, mai mult decât trandafirul și chiar zâmbetul copilului”. Și duse lui Dumnezeu pe mama cu privirea înduioșată.

Eu i-aș duce lui Dumnezeu, ca tot ce-i mai frumos pe acest pământ, pe omul cu coroana completă a virtuților sufletești: cu un corp templu desăvârșit al sufletului, așa cum stă în cartea sfântă sau cum ne-am exprima în limbaj modern fl ozonic: cu fizic, intelect și moral mereu armonizate într-o luptă neînțetată până la limita fiziologică a vieții — 100 de ani. Dr. M. Suci-Sibianu

Întoarcere de pe front

Combinezoanele lui Fieraru

de Ion Colan

Fieraru, cel mai bun semnalizator al nostru, trăiește sub cort ca'n elementul lui. E țigan din Severin. Pe front neavând nevoie de semnalizatori, Fieraru a fost transformat în agent pe jos, iar când Fieraru a ciordit o bicicletă, l-am făcut agent-biciclist. Negru, negru, ca țiganii, dar are Fieraru un suflet alb, cum mulți „albi” nu-l au. Și mai are Fieraru un simț al datoriei, care n'a crescut în el nici în cortul de-acasă, nici în șanțurile Crimei.

Fieraru una știe: e aici și trebuie să-și împlinescă funcția. Restul nu-l mai privește. Când îl cauți e lângă bicicleta lui, pe care și-o îngrijește cu devotamentul vacii pentru vițelul de curând fătat.

— Fieraru!
— Ordonafi!
— Du asta la a 6-a!
— Acu!
Când se întoarce:
— Fieraru!
— Ordonafi!
— Du asta la a 7-a.
— Acu!

Și bate Fieraru, pe bicicleta lui, cu arma în bandulieră, kilometri întregi, fără acele revolte leneșe ale sergentului Pitic: „Păi tot eu, tot eu, domnule locotenent?”

Dela Adschim Uschka și-a încărcat și Fieraru ranița cu ce a crezut că-i trebuie, aici și acasă.

Mai întâi a luat tot felul de chei

Un an de activitate

Asociația „Prietenii Universității” din Cluj-Sibiu, filiala Brașov

Iniințată la 15 Noemvrie 1942, filiala Brașov a Asociației „Prietenii Universității”, pusă sub conducerea d-lui Dr. Ovidiu Pecurariu, și-a împlinit în primul an de activitate întreaga ei menire.

Din raportul general pe 1942/1943 desprindem cifre concludente.

Suma de 431.000 lei, încasată, a fost utilizată după cum urmează:

— Burse pentru studenții Universității din Sibiu lei 168.000.

— Ajutoare la 25 elevi refugiați lei 61.000.

— Ajutoare la studenții Acad. Comerc. din Cluj-Brașov lei 30.000.

— Burse pe Oct. 1943, trimise la Sibiu, lei 22.500.

— Burse pe Nov. 1943, trimise la Sibiu, lei 38.5000.

— Cheltuieli de organizare lei 14.500.

— Bani în casă lei 96.500.

Pentru studenții Universității din Cluj-Sibiu s'au trimis regulat câte 7 burse a lei 3.600, menținute și pe anul școlar 1943/1944, dar majorate la lei 5.500.

S'a activat și pe teren cultural, dar numai în măsura necesară propagandei pentru asociație, al cărei prim scop și cel mai important este strângerea fondurilor pentru un număr de burse cât mai mare.

De altfel adunarea generală hotărăște mărirea numărului lor, luând decizii și în privința adunării sumelor dela donatori.

Ca membri de onoare mai sunt cooptați d-nii: Inspector g-ral administrativ, Joe Gherman, M. Teodorescu, prim-președinte al Curții de apel, Gh. Curcă, directorul Băncii „Albina” și I. Dongoroz, directorul Băncii Românești din Brașov.

Prin plecarea la București a secretarului general d-l E. Boșca-Mălin, postul a fost suplinit de d-l Dr. E. Bologa, care în adunare generală este ales titular al lui.

În Brașovul de azi, ajuns temporar oraș de graniță, ostenele „Prietenilor Universității” din Cluj țin trează o anumită conștiință până în clipa când din dărâmaturile anului 1940 va renaște vechea Universitate care poartă numele Domnului întregitor de țară „Ferdinand I”, acolo unde îi este locul:

Carnet confemporan

de Aurel Marin

III.

Unul din cel mai reprezentativ poet al generației ajunsă acum la maturitate este fără îndoială Radu Gyr, autor al unui volum de poezii de războiu de reală valoare artistică.

Poetul a trăit viața pe front și astfel a putut să prindă ceva din fiorul morții și al gloriei celor duși fără întoarcere.

Dar nu despre această latură vom astăzi să atrag atenția.

Ne vom oprî, de această dată la o poezie care, în ritm de baladă, închide, cum s'a spus atât de frumos, „tristețea unui neam”.

Sus, pe dealurile Cernii e o bucată de antologie.

Desprindem câteva rânduri, cu regretul de a nu o fi putut reproduce în întregime:

— Cerbilor ca neaua ternii,
ce vreți voi pe dealul Cernii?

— Iacă bem roua lucernii
și-am mai vrea de-aci din plai

Să intrăm la Domnu 'n rai.
Să intrăm pe poarta mare
Unde-s stele și izvoare.

ca să-I paștem stelele
limpezi ca minunile
și să-I bem izvoarele
recl ca veșnicile...

Sufletul plânge și cată
tot spre Cerna 'ntruna cată
cea cu apa blestemată.

— Nu văd poartă, nu văd ușă,
văd doar apa de cenușă,
Nu văd stele, nu văd poartă,
văd doar apa 'nveninată.

E un semn că poezia de adânci rezonanțe patriotice începe să prindă din nou teren. Și e bine să fie așa. Pentru că avem ce să cerem și trebuie să cerem, indiferent forma în care o facem.

Baladă *

de Lucian Valea

La Ocoliş, în fâgădău
De patru nopți vinarsu-i tău...

.....
Că-i jele mare, fără leac,
De când-i hatu la Feleac!

(Petre Bucșa)

S'o gătat vinarsu'n bute,
Hătru, gândul se ascute —
Pumnii tremură'n prășele
Ca în ape ochi de stele.

Noaptea-i păcură și smolă.

— „Scoală măi crâșmare, scoală,
Că tuspătru cești voinici,
Stau sub gânduri ca sub bici
Și mi-ți-i întărt'amarul
De când strămb își văd hotarul.
Adă vin și umple casa,
Geamă de bucate masa,
Adă vinul cel de leac
Să mai uite de Feleac.
Până'n crucea nopții-or sta,
Tot or închina și-or bea,
Iar în zori, când trece-or dealul
Vuiet să străbată Ardealul.
Adă vinul, ce mai stai,
Și le'nșauă patru cai,
Și le bate la căpestre
Ținte de-aur ca'n poveste,
Și cu lacrimi mi-i adapă
Drumul lesne să-l priceapă.
Șapte buți pe loc desfundă,
Că-ți-i pivnița afundă.
Șapte buți, și-l toarnă'n oale,
Nu-l mai socoti'n oale,

Sângele să ni-l răscoale,
Să nu poată să-l potoale
Nici o sută de pistoale.

Cătrăniți, tuspătru tac
Duși cu gândul la Feleac.

Prins ca'ntr'un pripor, anume
Vinu'n oale, face spume
Că li-i sufletul sudalmă....

Dimineața iese calmă
Și-i sărută, lung, pe gene
Cu răcoare de poiene.
Tremură un fir de vânt,
Subțirel, ca un descânt
Prin fereastra larg deschisă.
Visul moale ca o clisă,
Sboară și le dă târcoale.
Ard dorințele pârjoale
Și din așteptări ca jarul
Se'mplinește'n vis, hotarul.
Crâșma se cutremură,
Patru trupuri tremură,
Și'n visarea lor nebună
Zâmbetu'n florește — lună,
Și-aninat în colțul gurii,
Stânge vâlvătaia urii.

Că-mi surăd ca niște regi
La icoana Țării'ntregi,
Patru, de dreptăți betegi.

*) Din volumul subțipar la „Fundațiile Rele Mihail” „Din Țara Cătanelor Negre”

„Vin Potcoavă”

de Pr. Alex. Florea

Dl dr. Constantin Lacea a publicat în foiletonul „Gazetei Transilvaniei” o foarte interesantă explicație semantică a numelui „Potcoavă”.

Cum această „măgulitoare apreciere istorică” ce se face este a unui nume pe care îl poartă azi 30% din Vlădăreni, ne credem îndreptățiți a adăoga la cele spuse de d-l C. Lacea o altă, dar mai puțin măgulitoare explicație metonimică, pe care o găsim atât în tradiția orală a celor din Vlădeni, cât și în lucrarea monografică a fostului notar Iacob Zorca.

Mai demult, de fiecare dată după culesul viilor, Vlădărenii, care ca și azi se ocupau mult cu cărăușile, plecau prin Ardeal cu var sau pește sărat și aduceau la întoarcere fie vin comandat anume de crâșmarii Brașovului, fie pietre de moară de pe la Cetatea de Baltă-Ciceu, sau din alte părți.

Specialistul și marele cărăuș de vinuri era însă, pe la 1863, unul Potcoavă, de sigur ajutat de mai mulți „potcovești”.

Aducea el vinuri bune, așa cum se zice, că vestit a rămas și la restaurantul lui Stan Blebea dela No. 3 din Ulița Scheilor.

Dar câte odată mai alegea și el mușterii, nu după cum plăteau, ci din considerațiuni de altă natură.

De aceea la unele transporturi, mai ales la trecerea lor pe acasă, la schimbatul hainelor și unsul roțiilor, mai dedeau drumul la vin pe „țege”, să trăiască și ei oleacă.

În drum spre Brașov, la Valea Caldă, între Codlea și Vlădeni, fiindcă aici era apa mai moale, „mai minerală”, îi puneau adăpare ca să se umple ce s'a golit.

Odată, la sosirea lor cu vinurile la poarta Cetății, mai mulți Sași care comandaseră vinurile începură a și le gusta. Dar cum toate, trecute pe lângă Valea Caldă, se demoliseră de-a-binelea, un sas năcăjit se adresă unui confrate „Det ass och Potcove”, pe când celălalt, și el păcălit la calitatea vinului, îi răspunse tot așa de cătrănit: „Hai ass ueveroll Potcove”.

Și de atunci la noi, la vinul botezat îi zice și azi că „e de-al lui Potcoavă”.

Documentele Hurmuzaki

Biblioteca „Astra” Brașov cumpără următoarele volume din colecția Hurmuzaki:

Vol. II, Supliment 2 (1601—1640)

Vol. III, Fasc. 1. (1641—1703)

Vol. V, Supl. 1 (1822—1838)

Vol. V, Partea 2-a (1576—1650)

Vol. VI, Supl. 1 (1827—1849).

Adresa: Biblioteca „Astra” Brașov, B-dul Regele Ferdinand nr. 12.

pentru bicicleta lui, un ciocan și un clește.

A mai luat Fieraru niște cămăși și izmene, că „micul echipament” primit dela regiment când am plecat, s'a făcut ferfeltă.

A mai luat un briciu, un ceas și o busolă:

„Agent fără busolă, dracu'a văz't?”

Până-aici, toate bune.

Când a venit însă ordinul ca nimenea să nu ia cu el decât ceea ce îi face absolută trebuință și în orice caz, niciun lucru de „furat” să nu se găsească *asupra omului*, într'o zi am scos tot grupul de comandă pe câmpul din dosul postului de comandă, cu ranițe cu tot, pe neștiute, „inopinat”, le-am pus ranițele la picioare, am ordonat un „Drepti” și am deșertat, pe rând, la fiecare, conținutul raniței pe un cearceaf. Ceilalți, în poziție de „drepti” nu se puteau mișca, să mai

dosească câte ceva din lucrurile „adunate”, din „amuniție” cum zicea căpitanul Balatescu.

Fieraru, când ajungem în dreptul lui, schimbă fețe-fețe.

— Hai, Fierarule, răstoarnă ici!
Și răstoarnă Fieraru, că ce să faci?

— Ce-i asta, domnule? — și apuc cu două degete un combinezon de mătase artificială, roz, cu spițură în dreptul pieptului puțin mai bulbucată.

— Pântu țiganca mea, să trăiți, don locotenent.

— Care țigancă, mă? Ai vreuna pe-aici?

— Ha d'acasă, don locotinent.

— Da asta ce-i, mă? — și mai ridic de jos un combinezon vernil cu picățele albe?

— Tot pântu țiganca mea, — zice Fieraru cu gura mai pe jumătate.

— Și asta-i tot pentru țiganca ta?

— zic, fluturând alt combinezon, lucrat mai „șucara”.

— Tot, don locotinent..

Băieții, la vederea combinezoanelor, se 'mbujorează la față și care mai de care să le pipăie.

— Olio, mă Fierarule, vrei să-ți faci țiganca doamnă — îl umflă răsul pe Moacă.

— Ba vezi c'am să te 'ntreb pe tine, — se sburlește Fieraru, bosumflat de-a-binelea.

Mai scociorând prin „ifețele” de jos, dau de patru perechi de pantalonaș, unii ca de adolescentă, alții să-i fie largi și unei doici mai lăptoase.

La vederea pantalonășilor nu mai e chip să-i menținem pe ceilalți în poziție de „drepti” și aliniați. Au făcut cerc din proprie inițiativă, l-au luat în mână, unii îi probează, punându-i înainte, ca pe-un șorț, alții îi întind, cum fac bărbații când încearcă panta-

loni în târg să vadă dacă li-s destul de lungi. Și li-i scapără ochii ca motanilor în întuneric când privesc pisica pe coperișul șurii.

*

Fieraru vede în combinezoanele lui utilul, valoarea materială.

Băieții apreciază simbolul.

Fieraru trăiește pe pământ.

Goșa, cu iubirile lui neîmplinite, lăsate în sat, se înalță, transcendent, în vis.

E drept, băieții rād, dar în răsul lor se rostogolesc toate dorurile, multilate de războiu.

Dantelele, lucrate parcă în filigran au fost făcute de o femeie și gândul răscolește dorul până'n adâncuri.

De geaba răzi, măi Goșa, de geaba pui mâna pe combinezonul cu picățele albe al lui Fieraru, mascând

BRASOVUL DE ALTĂDATĂ

Din trecutul medical al Braşovului

La început de drum

de
Dr. Emil I. Bologna

Motto: „Precum a fost în toată mişcarea noastră culturală, astfel şi în medicină Braşovul a ştiut să fie fruntaş”.

V. Bologna

I.

Chiar dacă datorită împrejurărilor grele istorice şi politico-economice prin care Ardealul a trebuit să treacă în secolele precedente, nu a putut fi frunte în procesul de creaţie al medicinei româneşti, totuşi prin Braşov el îşi asigură drept şi loc de cinste în paginile istoriei medicale româneşti.

Situaţia economică a Ardelenilor nu a permis decât la foarte puţini — şi de loc ţăranilor — să poată sbura, plini de dorul cărţii, spre îndepărtatele centre europene unde erau universităţi şi unde învăţătura se plătea cu grele cheltuieli băneşti.

Alături de Sibiu, Blaj şi Banat, Braşovul prin comerţului său înzestrat „şi umblaţi în lume şi cunosători ai Apusului”, începe a da Ardealului primii săi intelectuali şi printre aceştia şi primii săi medici.

Situaţia materială mai bună a Braşovenilor le dă posibilitatea plecării în Apus pentru studii, şi astfel din Braşov se ridică un număr mai mare de medici, decât în tot restul Ardealului, unde nu găsim decât izolat „câte un meşter în arta de a tămădui”.

În acest timp, situaţia medicinei în Principate era cu totul alta. Acolo numărul medicilor era mai mare şi în jurul spitalelor din Bucureşti şi Iaşi începe să se formeze adevărata şcoală a medicinei româneşti. Cu toate acestea, primele tipărituri medicale scrise în româneşte le dă Ardealul.

Medicii ardeleni risipiţi — poate fără a se cunoaşte — nu pot îngheba o continuitate ştiinţifică medicală. Braşovul este însă acela, care singur, înainte de Unire, arată în Ardeal „fenomenul unei continuităţi medicale româneşti” (V. Bologna). Aici la Braşov găsim — deşi pentru scurt timp — primul cenacul medical românesc.

Prin medicii săi, Braşovul trimite solie de ştiinţă şi frate Ţării româneşti. Aceşti medici distinşi fac legătura între Ardeal şi Principate, contribuind prin activitatea lor în mare măsură la procesul de creaţie al medicinei româneşti. Astfel, contribuţia de peste munţi a Ardealului poate fi identificată cu aceea a medicilor plecaţi din Braşov ca: Gh. Nica, Gh. Ciuguc, Gh. Diamand, Nic. Popa, I. Neagoe şi alţii.

Tot în acest timp, Vasici tipă-

reşte la Braşov „Macroviotica” sa, care reprezintă una din primele publicaţii medicale în limba noastră. Vasici devine astfel un adevărat părinte al literaturii româneşti. Prin V. Pop Braşovul dă literaturii medicale române primul tratat medical.

Acestui oraş — Braşovul — căruia îi revine dreptul de punct de plecare al medicinei ardelenice — şi astfel şi româneşti, îi închinăm strădania cercetărilor şi lucrului nostru.

Şi drumul pe care o pornim astăzi este acela care ne va duce la cunoaşterea trecutului medical al acestui strălucit oraş de cultură al Ardealului.

DRUMUL LUI

Semne de întrebare

Secretarul partidului fascist din Milano a fost asasinat de anti-fascişti.

În ziua când a avut loc înmormântarea, s'au tras focuri de revolver şi asupra cortegiului funerar.

Voiau să-l mai ucidă încă odată?

Ca răspuns la condamnarea la moarte şi executarea contelui Ciano şi a altor câtorva fascişti, consideraţi drept trădători, anti-fascişti au asasinat o serie întregă de fascişti.

Fereşte-ne, Doamne, de lupta fratelui contra frate!

Avioane anglo-americane au aruncat în ziua de 11 c. bombe asupra teritoriului Ungariei.

Poate din greşală, deoarece

S'au adunat în carte gândurile unui an şi frământările ştute şi neştiute ale unei ţări nedreptăţite.

1943!

Eu am scris cartea?

N'am scris-o eu?

Păreo, uneori — în nopţile de veghe, când sbuciumul se lăsa prins în slovă spre mai largă împărtăşire, că umbrele cronicarilor îmi duc mâna, ca nu cumva vorbele să cuprindă în ele altceva decât vrea lor, din leaturi asemănătoare.

Alteori, când îndelungile răbdări izbucneau în aspre revolte, marii tribuni transilvăni, cu tot epical vieţii lor de jertfă, s'fat au ţinut şi s'fat au dat în tot ce e scris şi'n tot ce neputând fi scris, cititorii vor descifra printre rânduri.

Unde am greşit, greşeala e numai a mea.

Unde ceva a fost bine spus, adevărul a fost scos deopotrivă din străfundul veacurilor, şi de înălţare, şi de obidă.

ţara vecină de multă vreme a adoptat atitudinea „pentru-contra”.

Poiana Braşovului a cunoscut în sărbătorile Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezii o afluenţă puţin obişnuită. 80% din „sportivi” au fost Israeliteni perfect echipaţi pentru sportul de iarnă. Voinici bărbăţii, bucălate fetele şi bani la dânsii ca la Rotschild.

Şi să mai zică cineva că în România nu se trăieşte ca'n sânul lui Abraam!

Mareşalul Stalin, fiind decorat de regele Victor Emanuel al Italiei cu ordinul „Annunziata”, a devenit văr al regelui.

Un văr „făcut”, iar nu „născut”.

Cum, însă, în Italia, nici „fratele” nu mai contează, ne întrebăm întrucât relaţiile s'ar putea îndulci între nişte verişori?

Pentru Dreptate

de Ion Colan

Drum de urmat s'a căutat în încruşişerile atâtor căi, drumul nostru, care nu e al altora. De l-am aflat ori ba, cine-ar putea s'o spună astăzi?

An de războiu fiind, cartea cuprindă şi pagini dintr'un carnet care a avut norocul să se întoarcă în ţară.

Carnetul, căci sufletul celui ce a însemnat zi de zi, în fund de adăpost, pe margine de şanţ, sub coviltirul bătut de ploai al căruţii sau în răgazul fără întrebări al aşteptărilor din împărăta morţii, sufletul acestuia a rămas dăruit camarazilor care, pentru dreptate, au scris alte pagini decât acestea şi astfel.

„Gazeta Transilvaniei”, în lungul săptămânii unul an, a cuprins în coloanele ei tot ce s'a scris în această carte ca dreptate să fie făcută celor ce n'o au, în fruntea cărora stăm noi.

Iară dreptatea o pot face şi alţii, dar şi cei cărora le-a fost furată.

Anul 1943 n'a vrut să ne spună: Cine?

El şi-a strâns toţi norii aducători de primejdii la orizont, negri şi ameninţători a sărăc, ca ţara să înveţe că din multul rău închis în bolovanirea lor spre hotare, binele nu poate răsări decât dacă rostogolirea aceasta ne va găsi solidari în credinţă.

Şi pentru cimentul acestei închegări interne necondiţionate, neliniştile cronocarului au strigat să se audă.

Pe alocuri, poate, vorba a căzut grea, după cum, în alte părţi prea uşoară se va fi ivit. Când eşti în iuptă, cine să mai fie socoteală de asta? Şi cine, pe drept, şi-ar putea face proces pentru elementul secundar al scrisului, când ceea ce interesează, în împrejurări întunecate ca aceasta, lumina adevăratului este?

E prea multă Transilvanie în carte? De l'ar găsi acest cusur, aş socoti că misiunea ei e împlinită, pentru că din multul pus în cuvinte, mai mult a rămas în cel ce a trudit la ea.

*) Încercare de prefaţă la o carte cu titlul de mai sus.

Gazeta Transilvaniei

E susţinută de abonaţii ei.
Asociaţiunea „Astra” Braşov
împlineşte tot ce nu se ajunge.
Se gândeşte cineva la asta?

indiferenţă, căci în clipa asta te-ai vrea cu pălăria învrăstată pe cap, cu o lleană agăţată de gâtul tău, o lleană cu miros de gutui în sân, cu adieri de levănţică în păr.

Aşa ceva prin Crimeea nu creşte. Pe-alcui n'au mai rămas decât combinezoanele lui Fieraru... Precista ei de vieaţă!

— Şi vrei să duci tu toate astea la ţiganca ta? — îl mai întreb pe Fieraru, care n'are atâtea mâni să-şi păzească combinezoanele şi pantalonăşii de tentativele camarazilor.

— Păi eu am două, don locotinent, — o rupe, în sfârşit, Fieraru, ca să justifice cantitatea.

— Cum două, mă? Ce, tu nu cunoşti legile?

— Ba le cunosc, da la noi, la ţigani, aşa e. Pă una am luat-o din

dragoste şi p'ailantă fiind e de familie bună şi are şi ceva avere. Şi mă gândeam că dac'o muri una până'mă n'ntorc, să nu rămân văduv..

— Şi nu să ceartă ţigăncile pe tine? — îl chestionează Ţânţaru.

— Nu, că li s'ajunge la fiecare. Şi-apoi la noi nu-i ţigănie ca la domni — îşi varsă focul Fieraru... Moacă, pune pantalonii ăi, că dă boala n'tine!

Moacă tocmai se pregătea să tragă peste pantalonii lui militari, o pereche de pantalonăşi din depozitul lui Fieraru, iar altul se căznea să intre într'un combinezon, să vadă cum îi stă „domnişoară”.

— Ascultă, Fierarule, — zic — tu ştii că mâne, poimâne, trecem în Caucaz. Când or începe marşurile, raniţa se face tot mai grea, cu fiecare kilometru. O să înşiri tot câte-un combinezon şi câte-un pantonăş pe drum. Nu-i păcat să arunci aşa marfă, când avem aici câteva femei sărace de n'au ce pune pe ele?

— Păcat ar fi, don locotinent — se lasă convins bietul Fieraru.

— Ei, ui-te ce zic eu: Dai „ifec-tele” astea muierestii la muierii, iar din trâmbele de pânză pe care văd că le-ai mai găsit, facem la băieţi stergare şi batiste, că tot n'au. Bine-o fi?

Fieraru se uită cu jale la cele femeieşti lucruri, oftează din fundul inimii şi mai zice, aşa, într'o doară:

— Dă pânzeturi, hie; da' v'aş ruga, don locotinent, să-mi lăsaşi combinezonu ăla cu chicuri alghi şi pantalonăşii ăi miei... să am şi eu o amintire din Crimeea asta...

E atâtea duioşie sinceră în glasul lui Fieraru, în ochi are atâtea durere la gândul că se desparte de nimicurile astea femeieşti, că nu poate duce nimic din Crimeea „ţigăncii” lui, încât, pentru a-l linişti, face să calci un ordin.

— Bine, Fierarule, ia un rând, care vrei tu.

Dinţii de sîdeai ai lui Fieraru rân-jesc cu toată gura. Îşi împătorează cu

stîlţenie combinezonul şi pantalonăşii luaţi şi-l pune cu grijă în fundul raniţii.

— Cu ce-ţi freci dinţii, mă Fieraru, de ţi-s așa de albi, — întrebă la spartul târgului, sergentul Popescu.

— Cu „Sîdol”, dacă chiar vrei să ştii, — răspunde Fieraru.

Am mai spus-o: După trecerea în Caucaz, când o parte din batalion fusese înconjura de bolşevici, locotinentul Pănoiu a pus baioneta la armă pe grupului de comandă şi a pornit la asalt.

Oblu între dinţii de sîdeai, daţi cu „Sîdol”, l-a nimerit un glonţ pe Fieraru şi acolo a rămas, pe-un muşuroiu.

Iar sergentul Popescu a rămas el pe undeva, în aceleaşi zile de crâncenă măcinare a Batalionului II.

Sat și oraș

de Ion Simionescu

Satele la noi au fost lăsate în uitare. Multe își trăiesc și astăzi traiul lor natural așa cum le îngăduie locul unde sunt așezate. Contrastul între săteni și orășeni la noi este prea mare. Sus, electricitate cu aparența progresului apusean, jos la popor muncă dusă în neștire și dibuire, după credințe moștenite. Chiar în satele înstărite, cu poșarele doldora de bucate, cu odăile pline de produsele mâinilor femeiești, găsim lipsuri adânci, ici într-o direcție, dincolo în alto, care constituie goluri în armonica dezvoltare către patrie veala cu vremurile în care trăim.

Sunt sate în care gospodinele nu știu să facă unt și smântână. În multe altele nu cunosc regulile cele mai elementare de igienă, din care cauză mor copiii cu zile. În ținuturile deluroase vitele sunt lăsate iarna ca și vara în pătaia gerului și a ploii. Sunt lipsuri elementare din neștiință, din nesocotință, care aduc mari pagube materiale. Vina nu e a lor. E mai mult a noastră, a tuturor, cel care avem însărcinarea de a conduce treburile obștești.

Despărțirea acestor două lumi este dăunătoare din multe puncte de vedere. Așa nu mai poate rămâni. Clădirea măreață care reprezenta edificiul neamului întreg nu poate să se înalțe în chip trainic decât pe substratul sănătos al popo-

Continuare în pagina 6-a

Cântecul Feleacului

— Fragment —

Ce te doare mîi Feleac,
Deal de pe pământul dac,
De stai tu așa posac,
Și privești tot într-o parte,
Și pe-aproape nu departe,
Și privești numai devale,
Nu departe, ici la poale?
— Lasă, lasă, mîi Feleac,
Nu mai fi așa posac,
Că nu-i dorul fără leac.
Nu simți tu cum se ridică
Îmbra celui fără frică,
Întreșă, năzarăvănd,
Peste țara transilvană?
Nu simți tu, din zare 'n zare,
Îmbra sfîntă, umbră mare
Cum pe lume alta nu-i,
Îmbra Lui, a Iancului?
Mîi Feleac, alină-ți dorul
Că s'arată Crăișorul
Și va fi din nou, cât veacul,
Clujul frate cu Feleacul!

N. I. Herescu

Oameni care au văzut limpede

Profesorul Nagy Géza

de Gh. Tulbure

În vremea când i-am cunoscut scrisul, profesorul dr. Nagy Géza ilustra o catedră la Academia teologică reformată din Cluj. Îi urmăream scrisul, pentru că avea o ținută cu totul neobișnuită, aproape senzațională. Ideile care le aducea, simplitatea cu care le exprima aveau ceva din seducția prorocului biblic. Un glas izolat, de apostol reformator, care răsună în pustiu...

Iată un crâmpieiu din opiniile pe care acest profesor maghiar avea curajul să le propage — cu vreo 10—12 ani în urmă — în „Reformatus Szemle“, revista oficială a Episcopiei protestante din Cluj:

— Sufletul tinereții noastre s'a format până acum în sclăvia unor prejudecăți pe care din nenorocire educația școlară și societatea le-a alimentat cu priso-ință. Așa se explică îngâmfarea cu care persistă ea în ideea greșită că noi, Ungurii, suntem cel dintâi popor de pe glob, iar cultura noastră tronează pe culmi neatinse de alte neamuri. Această autoadmirație turanică, această închipuire copilăroasă a primit însă un strașnic duș rece. Tratatetele de pace din 1919 dela Paris ne-au de-

monstrat, că neamul nostru este un foarte minuscul membru al colectivității culturale europene. Și dacă ține să trăiască și să se afirmă, în viitor, — în sânul popoarelor Europei, — va trebui să se trezească la realitate și să-i iasă din cap beția orgoliului și a ipertrofiei. Vom trebui să cunoaștem și să apreciem cultura celorlalte neamuri cu care trăim împreună. Iată, alături de noi trăiesc aici în Ardeal Românii și Sașii, a căror limbă și cultură noi n'am știut decât să le ignorăm și să le disprețuim. Deși multe am fi avut de învățat dela ei.

Ziua de 1 Decembrie

s'a dus.

Ne-am amestecat în valurile de lume ccr: s'a adunat în sute și sute de locuri, pe tot cuprinsul țării, ca să-și aducă omînte de ridicarea unui întreg popor, cu hotărîrea să-și facă singur soarta, după ce-și răbdase soarta făcută de alții, timp de o mie și mai mult de ani. Acești alții parcă s'ar gândi să pună din nou la loc trecutul. Dar istoria este cea o apă, care nu urcă îndărăt valea: nu se mai întoarce O poți cel mult stăvili o clipă până când rupe totul și trece.

Em. Bucuța

Ne-am fi încredințat, că ei ne cunosc de multă vreme. O parte din marii noștri scriitori sunt de mult traduși în limba lor pentru că să le cunoască frumusețile. În consecință eu cred și mărturisesc, că numai acel neam se poate menține pe pământul Ardealului, care va ști să păstreze relațiuni de stimă și bună înțelegere cu celelalte două popoare conlocuitoare și care va aprecia cultura lor după cum merită. În spiritul acesta suntem datori să ne creștem tinerețea...

* * *

Rândurile acestea valorează mai mult decât o mărturisire de credință. Sunt un rechizitor, o lecție de pedagogie națională. Dar ceea ce merită să fie subliniat este atitudinea morală a teologului Nagy Géza. Curajul și hotărîrea cu care omul de convingere și viziune clară înfruntă așa numita opinie publică a țării și deschide luptă fățișă contra milenarei opacități a contemporanilor, se cer relevante ca un fenomen de conștiință, care nu mai are nevoie de comentariu. Astfel de exemple lucide, protagoniști ai generoaselor idealuri umane — ca Ady Endre, Czirbusz Géza și Nagy Géza — sunt, însă, din păcate, corbi albi prin meleagurile vecine.

Prin Maramureș și
Țara Moșilor

Demnitate ardeleană

de Radu Gyr

Cu ani în urmă am învățat în Țara Moșilor și în Maramureș ce vrea să zică demnitate românească.

Am întâlnit acolo oameni înceștați în necaz, în sărăcie și în crâncenă amărăciune; oameni supți și descărnați de munca aspră a țepinelor înfipte în bușteni. Dar câtă mândrie, câtă demnitate românească ardea în ochii triști și adânci, dincolo de făptura betejită de mizerie!

Era o mândrie gravă și tăcută, lipsită de limbuție, luminând dinăuntru, venind din adâncimi de trecut românesc. Și aveau oamenii aceia, cu trupuri colțuroase în străie adesea petice, un fel domnesc de a vorbi și de a răspunde în toată frumoasa lor cuviință, în toată liniștita lor simplitate. Trăia în Maramureș anul cu cămașa sfîșiată și cu țepina în mână, osul voievodal al descălecătorilor. Toți cei care au colindat Țara Moșilor, pe valea de basm a Arieșului sau în preajma Detunetei, au avut prilejul să cunoască de aproape ce înseamnă o astfel de demnitate launtrică, o mândrie calmă și gravă, ca blazonul lui Horia și noblețea Iancului.

Acestei demnități românești sufletul nostru trebuie să i se închine și astăzi. Nici clipele grele, nici încercările aspre, nici ora de plumb a furtunilor, nu justifică renunțarea la o anumită ținută interioară, la acea demnitate simplă și liniștită care îi stă atât de bine omului și neamului întreg.

PRIBEGII

— Schiță *) —

de Vasile V. Sassu

O mână nevăzută culesese până și ultima perdea de nori alburii, care străjuiseră câteva zile munții înăului ce se înălțau piepțiși spre creasta zărilor.

Cerul se deschidea deasupra ca o cascadă de azur înalt, înalt de nepătruns, în timp ce soarele, ca un ban de foc, răsucea în văpăile lui firul grăului din holde întârziate, ce la fiecare adiere susurau în foșnet metalic.

Pe umărul de deal ca o căciulă turtită, casele micului sat, mogâldețe albe risipite printre verdele puțin palid al lui Sep-

temvrie, stăruiau acolo neclintite, ca niște gânditoare semne de mirare.

De obicei oamenii se culcau târziu, cam aproape de crucea nopții. Se sculau cu zorile în cap și o porneau cu carul cu boi cuminți încet, încet spre creasta Chiolii la parcele de lemne, sau pe Valea Popii să mai migălească prin miriști. Dar în noaptea asta, deși toate stelele clipeau de somn, satul nu dormea, ci un huet nesfârșit hălăduia dela un cap la celălalt, de sus din Ariniș până în ulița câmpului.

Toate casele priveau nedume-

rite cu ochi mari de jăritic întunerecul innăbușitor de cald. Toți câinii se răscolaseră de parcă era primăvara când plecau turmele pe coama Piscului.

Ușile se deschideau și se închideau trântite de mâni încleștate de mânie, iar ciocnetul și hodorogitul carelor nu mai încetau.

Oamenii, horbocăiau prin curți, prin poduri, prin șuri, ca niște umbre din altă lume, purtând în mâni nevăzute felinare ce-și tremurau lumina sângerie pe pereți și prin crengile merilor încărcăți cu rod.

Din toți vecinii din partea Costișului, Manole Bundeia părea cel mai cătrănit. Cu carul cel lung tras în mijlocul curții cu oiștea în spre poartă și cu cail

legați la ușa grajdului, scrășnea neîncetat vorbe negre ca păcura, trântea cu sgomot borcane de sticlă, șteanduri goale, fărâman-du-le de pereți.

Marina cu cei cinci copii ședeau înlemniți cu lămpașul în mână, căutând să-i lumineze cât mai bine locul unde lucra.

— Da mai taci, mîi Manole, odată că doar ne-o avea de grijă și nouă Dumnezeu. Doar în țară la ai noștri mergem.

— Cum? Să tac ha! Să tac? Dar aici unde sînt, nu în țară? Și se răstrea la biata femeie înfigându-și tot mai aproape privirile într'ale ei.

Coviltirul legat bine pe loitrele tari se arcua în noapte ca o sprânceană crispată de amărăciune. Cuprinsese subt adăpos-

Manifestări culturale în Tohanul-Nou

Cu ocazia Sfințelor Sărbători tineretul din comună s'a strâns în localul Cercului Cultural „Astra” unde în fața preotului și a autorităților au făcut alegerea Vătafului, un obicei moștenit din bătrâni.

Alegerea s'a făcut în cea mai mare ordine. De remarcat este că tineretul a dat întâietatea tinerilor care au fost mai mult timp pe front și au fost răniți.

Din danile date de locuitori, cum este obiceiul, Vătaful a dăruit Consiliului de Patronaj local suma de lei 4.000, iar 2.000 lei pentru Palatul Invalizilor.

Locuitorul gospodar din comună, Gheorghe Letcă, a dăruit săracilor cu ocazia Sf. Sărbători 110 kgr. făină, unul număr de 22 bătrâni și săraci.

Tot sub auspiciile „Astrei” și în legătură cu Școala Primară și cu concursul tinerilor studenți oși veniți în vacanță, în seara de 1 Ianuarie 1944, s'a organizat o serbare, al cărei venit s'a dat pentru nevoile școlii primare. Șezătoarea s'a organizat la îndemnul și cu concursul d-lui Traian Răpescu, director școlar și locuitor de comand. P.P.

Mal menționăm că la această șezătoare a luat cuvântul și d-l Căpitan Constantin Gridianu, fiul acestui sat, rănit pe front, care a povestit câteva întâmplări de pe front, în care a arătat curajul și vitejia soldatului român. În continuare d-sa a conferențiat despre „Ce este bolșevismul și pentru ce luptăm în război”.

Șezătoarea s'a ținut în localul d-lui Iancu Balca, care a fost plin până la refuz.

Sava Ioniță

Din lumea largă

Elefanții pleacă în concediu

Elefanții muncitori, care sunt utilizați în India la căratul lemnului din păduri, suportă foarte bine căldura umedă a perioadei ploilor, dar sunt foarte sensibili față de căldura uscată a perioadei de secetă. De aceea exploatarea lemnului încetează pentru intervalul dela începutul lui Martie până la sfârșitul lui Mai. Elefanții pleacă și ei în „concediu”, și sunt transportați în adevărate „tabere de vacanță”.

Manole și-a făcut trei cruci mari, a ieșit pe prispă, a răsuțit de două-ori cheia veche în broasca bătrânească și-a înhamat caii.

Din dreapta, vecinul mai tânăr, Vasile Lințu îi strigă:
— Ești gata nea-Manole?
— Gata Vasile. Ii dăm drumul?
— Apăi, să-i dăm nea-Manole că ne adunăm întâi în capu satului.

Manole și-a mai făcut trei cruci mari pe care le-a repetat șoptind din buze și Marina și-apoi...
— Hais Cozac!

Carul se urni greoiu scârțâind din toate legăturile nedumerind și mai mult pe Manole care nici nu credea bine că pleacă, poate pentru multă vreme.

Eroii noștri

VASILE JUGA

CAPORAL

Dulcan

Era al patrulea din cei șapte copii ai lui Ioan și Maria Juga, născuț la 14 Noembrie 1914.

Și el lucrător la mina de cărbuni din Vulcan, ca și fruntașul eiou Nicolae Munteanu.

La 11 Mai 1941 se căsătorește, și după o săptămâna pleacă la batalionul lui de Vânători de Munte, în Bucovina și de-acolo până'n Crimeea unde este rănit în luptele dela SEVASTOPOL.

Adus în țară este internat într'un spital din Bacău, dar rana nu se mai vindecă și după lungi și înfricoșate suferințe moare la 16 Aprilie 1942.

E înmormântat la Bacău.

Post-mortem a fost decorat cu „Serviciul Credincios” cu spade, cl. III-a.

Cât de mari erau odinioară armatele?

De când e lumea, oamenii s'au bătut între ei și ceea ce a variat în cursul istoriei a fost doar numărul celor încăierăși și dornici de a se ucide unii pe alții.

Când se băteau două triburi sălbatice între ele, de multe ori numărul armatei nici nu depășea 100 de luptători. Chiar în în vremurile istorice, bătăliile se dădeau între câteva sute, sau câteva mii de oameni. Chiar cele mai mari bătălii ale lumii vechi nu au văzut niciodată adunate armate care să treacă peste 100.000 de oameni. Astfel în bătălia dela Marathon, luptau de o parte 11.000 Greci și de cealaltă parte 100.000 Perși.

În lupta dela Cannae se pare că Romanii au avut 85.000 de soldați, cărora le stăteau împotriva 50.000 de Cartaginezi.

În cea mai mare bătălie din războiul franco-german dela 1870, la Sedan s'au găsit față în față 100.000 Francezi și 50.000 Germani.

Cifrele uriașe cu care suntem deprinși acum în timpul războiului nu și-au făcut apariția decât acum 30 de ani, în timpul

primului războiu mondial. În momentul izbucnirii războiului, în August 1914, Germania avea o armată de 2 milioane soldați. Armatele franceze și engleze erau cel puțin tot atât de importante, iar împreună cu Rusia se atingeau o forță dublă decât cea germano austriacă.

La sfârșitul războiului, pe frontul din Franța, raportul de forțe era de 3 1/2 milioane Germani, contra 7 milioane Anglo-franco-americani.

Cât de departe suntem de cei 11.000 Greci dela Marathon. Totuși, cifrele din războiul trecut sunt mult depășite de cele din războiul actual. În războiul actual aproape că n'a mai rămas în lume nicio țară neutră. China și Japouia au mobilizat armate uriașe. Rusia a făcut un efort mult mai mare decât în războiul trecut. Când se vor ști la sfârșit cifrele reale ale armatelor în luptă, ele vor depăși de sigur tot ce putem să ne imaginăm noi azi. Să nu uităm de pildă că numai în anul acesta, prin mobilizarea totală, Germania a scos un plus de peste 4 milioane de

soldați. Cu toate acestea, este de așteptat ca pierderile la sfârșitul războiului să fie mai mici decât în războiul trecut, cu excepția pierderilor rusești, despre care Stalin spunea că ele depășesc în fiecare zi totalul pierderilor americane dela începutul războiului și până azi.

Fel de fel

De unde vine numele continentului nostru

La început „Europa” nu era numele continentului întreg, ci al coastei tracice din Nordul Greciei. În literatura greacă se găsește de multe ori citat numele țării „Europa”, devenită mai târziu provincie macedoneană Oropos, Europas. Teritoriul de frontieră numit Europa s'a mărit apoi odată cu descoperirile făcute, până ce numele s'a dat întregului continent.

— Apoi de-amu om mere noi, unde-om mere, și de-om trăi n'om muri! Hais Cozac... Hai tată, hi Condur!

După ce-a ieșit din sat, casele s'au ascuns încet, încet, printre ogrăzile încărcate de rod și trăgându-și stioase basmaua nopții peste fețele ofilite, și-au șters poate câte-o lacrimă din ochii, ce tremurau tot mai slab ca niște pete roșii în depărtare.

Abia, după ce târziu peste vreun ceas, când a trecut Manole Bunde pe la holda bătrânească dela Toguri și-a dat el seama că a plecat pe drum de pribegie și întorcându-se stăruitor cu toată fața împurpurată de lumina lămpășului către Marina, rosti cu glas tare:

Sat și oraș

Continuare din pag. 5-a

rului. Satele sunt stânca pe care are a se bizui întregul organism.

Pe ele trebuie să se sprijine vleața noastră economică și culturală. Altfel vom merge tot în umbra altora fără să contribuim real la simfonia civilizației omenești.

Serbarea de Anul Nou a șc. prim. din Cheia

În ziua de 1 Ianuarie 1944, copiii școlii primare din satul Cheia, conduși de d. inv. dir. Const. Pricop și de d-na inv. Ecaterina Pricop, au organizat o frumoasă serbare culturală într'una din sălile școlii.

Serbarea s'a deschis cu *Imnul Regal* cântat de corul școlii primare, apoi a urmat păr. I. *Samedrea* care a rostit o frumoasă cuvântare în cuprinsul căreia a dat o seamă de sfaturi prețioase referitoare la comportarea săteanului și a oricărui bun român în această vreme de război. Cuvântarea a fost cu multă atențiune ascultată de popor și de mulți intelectuali sătești veniți din comunele învecinate.

Serbarea a continuat apoi prezentând ascultătorilor un bogat program, format din 17 puncte, din care menționăm piesa de teatru sătesc „O clacă în sat la noi” și „Barba Lăutaru” a cărei figură duloasă, a fost evocată minunat de d. inv. Pricop. Ne putem trece de asemenea peste dansurile naționale, care au fost frumos jucate de elevele și elevii cursului superior.

Beneficiul realizat e destinat creării unui fond necesar alături de unii școlii noi și corespunzătoare învățământului în satul Cheia.

Sassu Ducșoan

A v i z

Cărțile, revistele, manuscrisele de articole și scrisorile destinate „Foi pentru minte, inimă și literatură” se vor trimite la adresa d-lui Gh. Tulbure, Brașov, str. Dorobanților 13.

Dr. Ungureanu Valeria

chirurg primar al spitalului „Gh. Mărzescu” — Brașov, s'a reîntors de pe zonă și își reia consultațiile în Str. Sft. Ioan 21

S'au introdus din nou autorizațiile de călătorie începând cu 10 Ian. 1944

Dela data de 10 Ianuarie 1944 și până la noi dispozițiuni se introduc autorizațiile de călătorie pe calea ferată și autobuzele CFR. decamdată pe liniile: București-Iași-Chișinău-Tighina - Odesa. București - Cernăuți, București - Galați-Românești-Tighina, București-Constanța, București-Brașov-Arad, București-Craiova-Timișoara. La trenurile rapide (motoare și cu aburi) autorizațiile nu sunt obligatorii.

1. Fiecare călător va fi obligat să aibă asupra sa următoarele acte: Carnetul de identitate sau Buletinul Biroului Populației, (cu fotografia) o autorizație de călătorie și biletul de tren. Biletul de tren și autobuz nu va fi vândut de către casierii respectivi decât după prezentarea autorizației de călătorie a carnetului de identitate sau Bireul populației.

2. Autorizațiile care vor avea drept să emită autorizații de călătorie pe calea ferată sau autobuzele CFR. vor fi Permanente în Capitală - Direcțiunea Generală CFR. pentru cazuri cu totul speciale, Marele Stat Major prin Secția 6 Transporturi pentru cazuri cu totul speciale, Prefectura Poliției Capitalei. B) In provincie - Chestorii și șefii de Poliție în orașe capitale de județ pentru locuitorii din raza orașului respectiv, simple (dus și înapoiat) A. In Capitală Direcțiunea Generală CFR. pentru cazuri speciale, Marele Stat Major Secția 6 Transporturi pentru cazuri speciale, Circumscripțiile de Poliție pentru cetățenii din raza circumscripțiilor respective. B) In provincie in municipii și capitale de județe de către Chestorii și șefii de poliție, șefii posturilor de jandarmi în comunele rurale numai pentru cazurile bine justificate ca: boală, deces în familie, proces.

3. La controlul din trenuri sau autobuze CFR. orice călător, indiferent de calitatea sa, va fi obligat a prezenta organelor de control militare sau ale căilor ferate, actele prevăzute la punctul 1.

4) Vor fi scutiți de această autorizație următoarele categorii: Inalți demnitari posesori ai abonamentelor Seria E.V.G., Membrii Corpului Diplomatic și Consular străini și Români. Cavalierii Ordinului „Mihai Viteazul“, invalizii de război (nu și familiile lor) ca însoțitori, în cazul când nu pot a se deplasa singuri, o singură dată pe lună sau când sunt chemați cu ordine speciale, văduvele de războiu odată pe lună, călătorii care vin sau pleacă din străinătate pe bază de pașapoarte, ofițerii și subofițerii activi și concentrați cu ordine de serviciu, idem funcționarii civili ai Ministerului de Războiu, concentrații de orice grad pe bază de ordine de chemare verzi, ordine de rechiziții, foi de drum, bilete de voie albe cu dungă albastră de lăsare la vatră cu cupon de control C.F.R., bilete de voie; magistrații în interes de serviciu pe bază de ordine de serviciu, consilierii Curții de Conturi, funcționarii statului pe bază de abonamente de serviciu Seria M., personalul C.F.R. în interes de serviciu pe baza ordinelor de serviciu A B și ordinelor de transport, funcționarii și lucrătorii aparținând P.T.T. și S.A.R.T. în interes de serviciu pe baza unui ordin de serviciu emis de autoritățile respective, personalul C.F.R. sau familiile lor cu certificat de nutriment, justițiabilii (inculpații, martorii, informatorii) militari sau civili chemați în fața instanțelor militare.

5. Pentru a se împiedeca contrafacerea acestor autorizațiuni, Ministerul Afacerilor interne va tipări carnet de autorizații (după modelul cunoscut) pe care se vor imprima timbrul sec CFR. și le vor repartiza tuturor organelor însărcinate cu eliberarea lor, până la imprimarea lor și tipărirea acestor carnete se vor elibera autorizații scrise cu mașina.

6. Evreii și supuși străini vor călători conf. dispoz. în vigoare ale Min. Af. Interne.

Tămăduți-vă cu AJUTORUL PIANTELOR DE LEAC!

● Puterea tămăduitoare a plantelor a fost observată din timpurile cele mai îndepărtate. Într'adevăr, Dumnezeu a pus minunate leacuri în florile, frunzele și rădăcinile plantelor ce cresc prin munți și pe câmpii.

● Din păcate, de cele mai multe ori, plantele au fost folosite fără pricepere.

● Povești bune pentru folosirea lor, precum și multe îndrumări către o viață mai sănătoasă găsiți în cele 80 de pagini ale broșurii No. 14, pe care o veți primi în câteva zile dacă trimiteți azi bonul de mai jos împreună cu 20 de lei în mărci poștale către Laboratorul Vorel.

BON No. 12

pentru broșura nr. 14

Tăiați acest bon și trimiteți-l împreună cu 20 lei în mărci poștale către LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

LABORATORUL VOREL Piatra-N.

Calendarul „Astrei“ pe 1944

Cercurile culturale ale „Astrei“ din județul Brașov sunt rugate ca în cursul lunii Ianuarie să trimită câte un delegat spre a ridica dela sediul „Astrei“ Brașov calendarele pe anul 1944, spre a fi distribuite membrilor și abonaților la „Gazeta Transilvaniei“.

Primăria comunei Zărnești
Județul Brașov

Nr. 3937/1943

Publicațiune

Primăria comunei Zărnești, județul Brașov, vinde prin licitație publică cu oferte închise, în ziua de 29 Ianuarie 1944, orele 10, în localul acestei primării, doi tauri de vacă, scoși din montă, și un vier.

Prețul de strigare este de Lei 70 kg. de greutate vie pentru tauri și de Lei 110 kg. de greutate vie pentru vier. Condițiunile de licitație se pot vedea la primărie.

In cazul când licitația de mai sus nu va avea rezultat, se va ține a doua licitație în ziua de 7 Februarie 1944, orele 10, în același loc fără altă publicare.

Zărnești, la 8 Ianuarie 1944.

Primar, Dr. Zevedeu Aldeșiu
Notar, Iosif Minea

Tipografia „Astra“ Brașov
caută ucenici români

Vase de cositor

farfurii, castroane, căni — înflorate — cumpără Muzeul „Astrei - Brașov. De asemenea și orice obiect vechiu din industria casnică brașovenească (scheiană în deosebi).

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

De pretutindeni

Cuția de scrisori este mai veche decât marca poștală

Atât de numeroase obiecte cu care suntem așa deprinși, încât nici nu le mai observăm, au fost adevărat motiv de senzație pentru străbunicii noștri, atunci când au apărut întâia oară. Nu mai vorbim de radio, de avion și de atâtea alte invenții, pe care le-a văzut apărând chiar generația noastră, și asupra cărora s'a scris atât. Sunt altele mult mai simple, dar care aduc serviciul foarte mare și care ne-ar încerca întreaga viață dacă n'ar exista. Una din acestea este cuția de scrisori.

Înainte de apariția ei, trimiterea unei scrisori era un lucru destul de complicat. Aceasta făcea ca o scrisoare să fie aproape un eveniment. După ce o scria și o pecetluia cu multe peceti, trebuia să te duci la Casa Poștală și s'o predai. Tot așa, atunci când îți venea o scrisoare trebuia să te duci să ridici singur de acolo. Cu vremea, pentru cei care în mod obișnuit trimiteau și primeau scrisori, au început să apară serviciile poștale, strămoșii factorilor poștali de azi, să le ridice și să ducă acasă. Abia acum 120 de ani a apărut în Prusia prima cuție de scrisori. Era o simplă lădiță de lemn de mare stărna o scândurică, pe care scria: „Post-Briefkasten“. Printr'o întâmplare procoasă, această primă cuție de scrisori construită în 1824 s'a păstrat și se află în muzeul poștelor din Berlin. Numele inventatorului ei este necunoscut, dar cercetările nereușind să-l descopere. De atunci și până azi, numărul cuțiilor de scrisori mai simple sau mai compoase, sunt asemănătoare în formă și lădița de acum 120 de ani, ajunsă să fie în zeci de milioane, și nu e colț de lume care să nu-și aibă cuția lui de scrisori.

Universitatea muncitorească

In dimineața duminicii de 16 Ianuarie, la orele 11.30, va vorbi în sala teatrului „Astra“ d-l prof. Dr. I. Gârbacea, dela Academia Comercială din Cluj-Brașov, despre „Reuniunile de sodali români din Ardeal“.

Programul artistic va fi prezentat de către secția „Muncă și Lumină“ a uzinelor „Astra“-armament.

AVIZ

Fabrica de zahăr Bod are cantități mari de borhot de sfeclă fermentat spre vânzare, care fiind depozitat în grămezi în câmp liber, poate fi cărat exclusiv numai cu căruțe acum până ține gerul. Cei interesați sunt rugați a se adresa direct numitei fabrici.

Mobilă

pentru o cameră și bucatărie de vânzare. Str. Mareșal Presan 15.

Vând motor pentru tăiat lemne cu 2 cilindri. Merge cu petrol și benzină. — Dăneș Ștefan, Cristian 706.

Citiți și răspândiți „Gazeta Transilvaniei“

TIPOGRAFIA

„ASTRA“

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curată românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA“)

MAGAZINUL

Piața Libertății 14

S'a deschis

ROMANESC

Piața Libertății 14

LANTEX

stofe, măfășuri, tricofaje,

clorapl, pânzefuri etc.

Telef. 2905

Lila Măzgăreanu

Telef. 2905

Informațiuni

Abonamente de sprijin

Dr. Octavian Comșia, Președinte la Curtea de Apel Brașov	Lei 1000
Colonel Cojocărescu Aurel, București	1000
Constantin Marian, Codlea	500
Eugen Sânpetrescu, avocat, Brașov	500
Suciu Aurel, notar, Lenau- heim, jud. Timiș	500
Ioan I. Necula, Ploești	500

Cercul cultural „Astra“-Brașovul-vechi

își reia activitatea, duminică 16 l. c. la orele 3 d. p. în localul școlii primare No. 3.

Va conferența d-na prof. **Valeria Căliman**.

Duminică următoare 23. I. 1944 va conferența d-l prof. **Nicolae Babole**.

Pentru proprietarii de terenuri neclădite

Se atrage atențiunea proprietarilor (inclusiv instituțiile publice și particulare) de terenuri neclădite că, în conformitate cu dispozițiilor Decretului-Lege Nr. 226 din 7. IV. 1943, sunt obligați a depune până la 31 Ianuarie 1944 la Primărie (Serv. Economic), declarațiuni scrise, netimbrate, cuprinzând datele cerute de lege.

Publicațiunea detaliată este așezată la Primărie.

In atențiunea

Invalizilor și văduvelor din războiul trecut ai Municipiului Brașov.

Conform ordinului Ministerului de război, Casa I. O. V. R. Nr. 305/943, urmează să primească fiecare invalid, văduvă și orfan de război un carnet I. O. V. R. El se vor prezenta la Oficiul de Ocrotire al Municipiului, Piața Libertății nr. 28, în orice zi de lucru, între orele 9—13, pentru a primi un astfel de carnet I. O. V. R., aducând o fotografie mărime 5/4 cm. fond alb, cap descoperit, — titlul sau decizia de pensie, carnetul de pensie și carnetul C. F. R.

Totodată vor da orice relațiuni cu privire la data nașterii copiilor, a soției, a eroului, precum și ajutoarele primite până în prezent.

Posturi vacante la Inspectoratul Muncii Brașov

Inspectoratul Reg. al Muncii Brașov aduce pe această cale la cunoștința amatorilor că la Oficiul de plasare din Brașov sunt vacante: 1 subșef de birou fr. gradație, 2 impiegai cu 2 gr.

Menționăm că pentru ocuparea postului de subșef de birou se cer cel puțin 8 clase de liceu.

Relațiunile se pot primi dela Inspectoratul Muncii Brașov, Str. Nicolae Iorga Nr. 24 în toate zilele de lucru în orele de birou 8—14.

Frontul diplomatic

In procesul dela Verona

după o deliberare de patru ore, s'a dat sentința prin care contele **Ciano**, generalul **De Bono**, **Parreschi**, **Marinelli** și **Gotthardi**, foști membri ai „Consiliului Fascist”, au fost condamnați la moarte, împreună cu alți foști membri, condamnați în lipsă.

Grupul de condamnați, în frunte cu ginerele **Ducelui Mussolini**, au adresat șefului Statului Republican cereri de comutare a pedepsei, dar aceste cereri au fost respinse telegrafic de către Duce. In consecință, după opt ore dela pronunțarea sentinței, cei cinci foști conducători fasciști au foști executați prin împușcare.

Executarea lui **Ciano** a fost primită ca un desnodământ dela sine așteptat. Contele **Ciano** trece din viață la puțină vreme după ce împlinise 48 de ani.

Declarațiile sovietice

privitoare la frontiera polono-rusă au venit tocmai într'un moment de ample comentarii contradictorii, punând capăt presupunerilor și constituind o bază reală pentru discuțiuni.

S'a constatat chiar, în declarațiile rusești, o oarecare îngăduință față de revendicările poloneze, dar nimeni n'a putut să tragă concluzia fermă că s'a oferit și posibilitatea unei împăcări a punctelor de vedere polonez și sovietic. Fixarea litigiului de frontieră, în jurul așa numitei linii **Curzon**, pare să aibă atât asentimentul Englezilor cât și al Americanilor.

După telegrame din **Washington**, declarația **Moscovei** n'a provocat nicio surprindere în cercurile diplomatice de acolo, însă caracterul unilateral în care a fost făcută această declarație privitoare la frontierele orientale ale **Poloniei**, a produs oarecare senzație.

Aceleași telegrame relevă faptul, că declarația sovietică este considerată drept un semn distinctiv al intențiilor Uniunii Sovietice de a-și urma calea ei cu privire la soluționarea problemelor de frontieră, nu numai în legătură cu **Polonia**, ci și cu statele baltice, **Finlanda** și **România**. Diferite ceruri se așteaptă chiar să înregistreze cât de curând declarații similare privind aceste din urmăstate.

Pentru noi, dacă nu au contactat jertfele făcute spre a elibera **Basarabia** și **Bucovina**, nu poate fi vorba de nicio emoție în fața oricăror declarațiuni, conștienți fiind că dreptatea poate cunoaște eclipsări, dar niciodată întunecări definitive.

Mesajul d-lui Roosevelt

citit odată cu deschiderea sesiunii Congresului american, se bazează pe principiile cunoscute ale d-sale, aducând oarecare detalii noi. Unul dintre acestea îl constituie cererea de a se întocmi o lege a „mobilizării naționale”. Prin

noua lege se urmărește concentrarea tuturor energiilor și rezervelor nord-americane, spre a obține victoria și a împiedeca grevele pe toată durata războiului. Intre propunerile de dată recentă ale d-lui **Roosevelt**, înregistrăm: *Un program realist de impuneri; menținerea legii care împiedecă câștigurile exagerate de război; o lege pentru fixarea prețurilor la alimente; fixarea prețurilor minimale la produsele agricole și de prețuri maximale la consumatori; prelungirea la vreme a legii pentru stabilizarea economiei din 1942.* In textul mesajului mai găsim și un energic avertisment dat supraoptimiștilor, cărora le pune în vedere că aliații se află încă la mare distanță de ținta lor finală: **Berlin** și **Tokio**.

Tot din America

vin diferite știri privitoare la pregătirea campaniei electorale, în vederea alegerilor prezidențiale. Partidul republican are azi un număr serios de membri, care intenționează a lupta înafara cadrelor sale, spre a combate pe d. **Roosevelt**. Intre candidații favoriți ai comitetului național republican cu sediul în **Chicago**, se numără d. **Thomas Dewey**, guvernatorul **New Yorkului** și d. **John Briker**, guvernatorul provinciei **Ohio**.

Toate aceste preferințe însă vor trebui să înfrunte scrutinul popular și până acum numai d. **Thomas Dewey** s'a pronunțat pentru acceptarea candidaturii, dacă îi va fi oferită. Rezerva candidaților s'ar putea să se datoreze faptului că în ultima vreme d. **Roosevelt** a luat numeroase măsuri spre a-și asigura condițiile unei noi alegeri la președinția Statelor Unite. Intre acestea „mobilizarea națională” cerută în mesaj este cât se poate de concludentă, ea urmărind să ofere Statelor Unite un rol hotărîtor în desbaterile conferinței de pace și în menținerea ordinii pe continentul european, după război.

Situația pe fronturi

Pe întreg frontul din răsărit

luptele continuă cu violență. După cum s'a putut remarca în ultima vreme, sovieticii au reluat tactica schimbării centrelor de greutate ale ofensivei lor. Prin aceasta, ei încearcă rezistența liniilor de apărare germane, în diferite locuri, cu intenția de a le deruta. Nu se poate însă înregistra nimic decisiv din partea atacanților ruși.

In sectorul dela **Vest de Jitomir** și **Korosten**, luptele au ajuns în apropierea liniei de cale ferată dintre **Rovne** și **Sarni**. Rușii atacă cu mai multe coloane blindate, executând mișcări de apropiere de nodul de comunicație dela **Sarni**. Trupele germane și unitățile de tancuri au susținut contra-atacuri puternice. Bătăliile date în apropierea orașului au scos în evi-

dență hotărîrea grenadierilor germani de a opri înaintarea avangărzilor sovietice.

Ceva mai la Sud de acest sector, armata I-a ucraineană a sporit presiunea asupra șoselei **Berdicev—Septovka**. Bătălii crunte au loc în jurul localității **Liubar**. Incercările sovietice din regiunea **Cazantin—Vinița** n'au putut realiza niciun succes, cu toată ciocnirea violentă.

Sectorul **Kirovograd** e din nou însuflețit. Aci, sovieticii care au întâmpinat o vie rezistență germană, îndreaptă un grup de armate către Sud-Est, în scopul de a amenința flancul stâng al apărării germane dela **Krivoirog**.

Deși sectorul **Krivoirog—Nikopol** a rămas oarecum liniștit în ultima vreme, se precizează că aici sunt de așteptat în curând reluări de atacuri, condiționate de rezultatul operațiunilor din jurul localităților **Cercasi** și **Vinița**, adică de interceptarea liniilor de comunicație din zonele respective.

In sectorul **Vitebsk** sunt înregistrate noi atacuri de noaptea ale sovieticilor, în vreme ce Germanii contra-atacă ziua, spre a evita încercuirea orașului. Un alt sector unde se dau lupte destul de grele, este cel dela **Recița**, în jurul **Kievului**. Comunicatul german indică de asemenea încetarea pe rioadei de acalmie la capul de pod Nord-Est de **Kerci**. Rușii au făcut aci oarecari debarcări de trupe, în o parte au fost nimicite. Nu sunt așteptate bătălii mari în sectorul acesta, socotit deocamdată de importanță secundară.

Pe frontul din Italia

se înregistrează oarecari progrese ale Americanilor, pe câtă vreme în sectorul armatei a 8-a engleze sunt marcate de slabe dueluri de artilerie.

Influența războiului

asupra luptei electorale din Anglia este relevată din nou de către presa britanică. Noul partid de formă „Commonwealth” a reușit a doua victorie, în regiunea **Skipton**, învingând guvernul.

Ziare mari, ca „**Manchester Guardian**” și „**Yorkshire Post**” și în evidență necesitatea unor muriri a opiniei publice din partea guvernului și afirmă că eșecurile amintite dau de gândit d-lui **Churchill**, aflat în convalescență.

„GAZETA TRANSILVANIAI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual Lei 40
Autorități și Societăți Lei 80
Membrii „Astri” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 20